

SUMARI

<i>Voltaire/Rousseau. La disputa</i> , Jean-François Prévand	9
Benvolguts espectadors, Josep Maria Flotats.....	13
<i>Voltaire/Rousseau. La disputa</i> , de Jean-François Prévand.....	17
Fitxa artística i tècnica	101
Sobre <i>Voltaire/Rousseau. La disputa</i>	103
Jean-François Prévand.....	105
Salvador Oliva Llinàs.....	109
Pep Planas	111
Josep Maria Flotats.....	115
<i>Voltaire/Rousseau. La disputa. Crítica i comentaris</i>	133
Flotats, 26 anys després que TV3 el censurés, Ramon Monegal.....	135
“Faig l’obra <i>Voltaire-Rousseau</i> en català per una necessitat vital”, Magí Camps.....	137
Flotats i els dos filòsofs, Justo Barranco.....	143
Flotats torna a casa per ser Voltaire, Marta Cervera.....	147

Flotats reclama que torni Voltaire per “salvar-nos”, Jordi Bordes.....	153
Flotats regresa al Teatro Romea, 65 años después, con <i>La disputa</i> , EFE.....	155
Visca la filosofia i el teatre d'idees de Flotats!, Santi Fondevila	157
“No vull morir-me idiota”, Laura Serra	159
Voltaire i Rousseau a <i>La disputa</i> , Jordi Llovet	165
Teatre d'època il·lustrada, Manuel Pérez i Muñoz.....	169
Flotats, Toni Sala.....	171

VOLTAIRE/ROUSSEAU LA DISPUTA

Heus aquí, a petició de Josep Maria Flotats, a qui saludo molt amicalment, algunes notes sobre la meva peça *Voltaire Rousseau*.

Octubre de 1765, al castell de Ferney...

Aquesta trobada, fictícia, bé podria haver tingut lloc, i la història del pamflet és autèntica.

Voltaire Rousseau va ser creada a París, el març de 1991, i representada durant cinc anys. Jo mateix vaig interpretar el paper de Rousseau durant força temps.

I ara (2024), em trobo interpretant Voltaire. Ja tinc, per sort o per desgràcia, l'edat indicada.

Interpretar Voltaire, havent fet el paper de Rousseau durant anys, és una experiència curiosa. Un se sent una mica esquizofrènic.

Però això m'ha permès, des de l'interior, per dir-ho així, comprendre millor fins a quin punt són complementaris. Sí, complementaris.

Certament, mentre vivien, van ser antagonistes, i fins a quin punt! Però la posteritat ha donat el seu veredict. A penes una mica més de deu anys després de les seves morts (el mateix any, el 1778), Robespierre i Saint-Just els farien entrar tots dos al Panthéon reconeixent-los com els dos Pares de la República.

I, una mica més tard, Victor Hugo farà el mateix quan Gavroche, als *Miserables*, morirà sobre les barricades de la Llibertat cantant: «Si je tombe à terre, c'est la faute à Voltaire, le nez dans le ruisseau c'est la faute à Rousseau.» (Si caic a terra, és culpa de Voltaire, amb el nas dins del riu és culpa de Rousseau.)

No fa distincions. Esborra les diferències en benefici del projecte: *Vive l'Avenir!* (*Visca l'avenir!*).

No podem evitar pensar en el *Moribond* de Jacques Brel quan canta:

“Adieu, curé, je t'aimais bien / On était pas du même bord / On était pas du même chemin / Mais on cherchait le même port!” (Adeu, capellà, jo t'estimava molt / No érem del mateix bàndol / No anàvem pel mateix camí / Però buscàvem el mateix port!)

Perquè és d'això que ens parlen els nostres dos genis. No tan sols de la naturalesa humana, sinó també del nostre avenir. I, sobretot, dels mitjans per arribar-hi.

Mai agraiem prou a Voltaire haver dit que la cultura era la solució. I mai no oblidarem que Rousseau va dir: «Però no qualsevol cultura!»

I jo, mai agrairé prou a Josep Maria Flotats per reprendre brillantment la torxa i per fer-se amb aquest projecte, que és un projecte nou, en aquesta tan bella llengua catalana de Salvador Oliva, i que, en la nostra època tan convulsa, és, abans de tot, un missatge d'esperança.

J. F. PRÉVAND

Benvolguts espectadors,

En primer lloc, deixeu-me donar les gràcies a Josep Maria Pou i al grup FOCUS per obrir-me les portes del Teatre Romea. Emotiu regal, que em permet treballar de nou a casa i ser avui aquí amb vosaltres. Gràcies, moltes gràcies.

A l'eterna pregunta: Per què munta vostè aquesta obra?, aquesta vegada la resposta és més personal que mai. He escollit aquest magnífic *Voltaire / Rousseau*, de Jean François Pré-vand:

a) Perquè, com molta gent de la meva generació, soc meitat voltairià, meitat rousseuista, i si, a això, s'hi suma una educació religiosa, el resultat és que, a la primera ventada, tot esdevé inextricable.

b) Perquè, d'adolescent, amb els escoltes, al vespre, a la llum d'un foc de camp, llegia les *Rêveries d'un promeneur solitaire*, de Rousseau, primer romàntic *avant la lettre*, que em va colpir.

c) Perquè a l'escola de Strasbourg em van fer treballar el *Poème sur le désastre de Lisbonne*, de Voltaire, que em va entusiasmar i em va valer un *satisfecit* del professorat.

d) Perquè, a París, sota la direcció de Jean-Louis Barrault al Théâtre d'Orsay, vaig interpretar *Zadig ou la destinée*, de Voltaire, que em va valer l'amistat del Mestre Barrault i de la sublim Madeleine Renaud.

e) Perquè el dia que vaig firmar el meu compromís amb la Comédie Française, l'administrador general de la Casa de Molière em va comentar que li va encantar el meu *Zadig*. Quan vaig sortir del seu despatx, em vaig enfil·lar sobre l'imponent estàtua de Voltaire, que és al vestíbul del primer pis, per abraçar-lo molt poc protocol·làriament.

f) Perquè Rousseau serà interpretat per Pep Planas, gran actor i fidel amic, que va debutar amb mi en el *Cyrano*.

g) Perquè els vestits els ha creat Renato Bianchi, *Grand Maître Tailleur* de la Comédie, expert en vestuari dels segles XVII i XVIII.

h) Perquè el text català és obra del nostre gran Salvador Oliva, admirat poeta i generós amic.

i) Perquè les llums seran del gran Paco Ariza.

j) I també pel que diu Voltaire, de nosaltres, en les seves *Obres Històriques*:

«Catalunya és un dels països més fèrtils de la terra i un dels més meravellosament situats... Produeix tot el que és necessari a les necessitats de l'home i tot el que pot afalagar els seus desitjos... Barcelona és un dels ports d'Europa més bonics... En fi, Catalunya pot prescindir de l'univers enter, i els seus veïns no poden prescindir d'ella.»

No crec necessari cap altre perquè.

Els desitjo que passin una bona vetllada.

JOSEP MARIA FLOTATS

Octubre de 1765
Castell de Voltaire a Ferney

UNA VEU
Senyor de Voltaire... Senyor de Voltaire!

VOLTAIRE, *des de fora*.
Què passa?

UNA VEU
Un tal senyor Jean Jacques Rousseau...
Bourreau... Rousseau... és al portal del jardí.

VOLTAIRE
No hi soc.

UNA VEU
Demana que el pugui rebre. Ja puja per l'albereda, ja arriba! El faig esperar al saló blau?

Entra Rousseau. Va vestit d'armeni.

VOLTAIRE, *entrant*:
Oh, estimat àngel!...

ROUSSEAU
Senyor!...

Rousseau li dona bruscament un ram de flors silvestres.

VOLTAIRE
Us ho agraeixo molt... Quines flors més boniques...

ROUSSEAU
Soc jo, senyor, que us he de donar les gràcies per molts motius... Oferint-vos el fruit de les meves tristes passejades, no pretenc fer-vos un regal digne de vós, sinó retre-us l'homenatge, que és el que tots us devem com a mestre nostre!...

VOLTAIRE
Seieu!

ROUSSEAU
Sensible a l'honor que feu a la meva pàtria venint a viure a casa nostra, a Ginebra, comparteixo el reconeixement dels meus conciutadans... perquè tothom que se us acosta aprèn de vós el camí de la glòria.

VOLTAIRE
Seieu!

ROUSSEAU, *traient-se dos llibres de la butxaca:*

Els dos últims poemes vostres, senyor, han arribat fins a la meva solitud... En aquestes dues petites obres jo hi he trobat a la vegada plaer i ensenyament, i hi he reconegut la mà del mestre!

No us diré que tot em sembli igual de bo.

Tots els meus retrets van dirigits contra el vostre poema sobre el desastre de Lisboa.

Pel fet que un terratrèmol hagi destruït alguns palaus i hagi mort alguns milers de portuguesos, arribeu a la conclusió que la Providència és dolenta o estúpida. I que potser Déu ni tan sols existeix.

(Li agafa un fort atac de tos.

Es moca sorollosament amb un mocador brut.)

Però jo, senyor, per més que la vostra demostració sigui tan brillant, sé que no teniu raó perquè jo sento que Déu existeix.

I de cara a aquest abisme que s'obre entre el que vós demostreu i el que jo sento, calmeu la meva perplexitat i digueu-me si l'engany és en el meu sentiment o en la vostra raó.

VOLTAIRE

L'única cosa que us puc dir és que amb aquell terratrèmol i tants milers de morts, la vostra Providència se n'ha anat a la merda!

ROUSSEAU

Senyor, no puc deixar de remarcar una estranya oposició entre vós i jo en tot aquest tema; vós viviu lliure i associat de glòria... al mateix centre de l'abundància... i, tot i així, goseu escriure que tot va malament en aquest món... Mentre que jo, un home obscur, pobre i turmentat d'un mal que no té remei, medito amb plaer en el meu humil retir i trobo que, en aquest món, tot està bé. Quin és l'origen d'aquesta contradicció? Mireu, senyor, vós en gaudiu, i jo espero, i l'esperança ho endolceix tot.

Li agafa un fort atac de tos.

VOLTAIRE

Estimat àngel...! Prendreu una tassa de cafè, veritat? Sí, sí, estimat filòsof, us la vull servir jo mateix, ja que no us he agraït prou l'amabilitat per les vostres flors.

Però segur que no heu fet tot aquest camí per parlar-me de Déu, que, dit entre nosaltres, no té res a veure amb tot això! És justament el que intentava explicar aquest matí a dues monges veïnes: sor Culgròs, companya de sor Pitots, quan imploraven a la vostra Providència que els ressuscités el seu pardalet!

ROUSSEAU

Són Onopordums acanthium. Venen de l'illa de Saint Pierre.

- © del text: Jean-François Prévand, 2024
© de la traducció: Salvador Oliva Llinàs, 2024
© de la versió, dramaturgia i el text de Josep Maria Flotats:
Josep Maria Flotats; Taller 75, 2024
© de les fotografies de l'espectacle i de la coberta: David Ruano, 2024
© d'aquesta edició: Pagès Editors, SL, 2024
Sant Salvador, 8 - 25005 Lleida
www.pageseditors.cat · editorial@pageseditors.cat

Primera edició: novembre de 2024

ISBN: 978-84-1303-589-5

DL L 789-2024

Imprès a Arts Gràfiques Bobalà, SL

www.bobala.cat

◀ imprès a **lleida** ▶

Qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra només es pot fer amb l'autorització dels seus titulars, llevat de l'excepció prevista per la llei. Adreceu-vos a CEDRO (Centro Español de Derechos Reprográficos, <www.cedro.org>) si necessiteu fotocopiar, escanejar o fer còpies digitals de fragments d'aquesta obra.